

Buurthuis wordt wijkonderneming

Illustratie Claudie de Cleen

Zonder financiële steun van de gemeente blijken buurthuizen het beter te doen dan voorheen. Bewoners nemen het heft in handen en maken er een onderneming van.

DOOR NANDA TROOST

Kiki Remkes (57) stapt na één bakkie koffie al op. Als vrijwilliger kookt hij zes avonden per maand in buurthuis De Nieuwe Jutter in de Utrechtse Rivierenwijk. Hij is vandaag kok van dienst en moet aan het werk voor de ruim twintig wijkbewoners die vanavond aanschuiven. De bouwvakker zit na 42 jaar in de ziektewet maar dit kan hij aan. Thuis gaat hij 8 kilo aardappels schillen. Voor bij de kapucijners met spek, appelmoes en slavink die op het menu staan.

De Nieuwe Jutter is een voorbeeld van een nieuw fenomeen: de wijkonderneming. Gemeenten sluiten buurthuizen omdat ze moeten bezuinigen, buurtbewoners zien nieuwe kansen. En wat blijkt? Bewoners kunnen het zelf beter en goedkoper, zo'n voorziening in de wijk draaiende houden als een echt bedrijf. Daarbij ontwikkelt het buurthuis zich als motortje om wijkbewoners te activeren, voorlopig als vrijwilliger, maar straks komen sommigen misschien via de wijkonderneming weer aan een baan.

Er zijn vijftig buurthuizen in meer of mindere mate op weg een wijkonderneming te worden. 'Het is wennen. Wijkbewoners en overheid staan in een nieuwe verhouding tot elkaar', zegt Ingrid de Moel, drijvende kracht achter wijkonderneming.nl. 'Wijkbewoners

moeten nieuwe dingen leren. Maar datzelfde geldt voor de overheid, die hier en daar beperkte ondersteuning kan leveren, maar meer niet. Of zich soms nog afvraagt hoe ze de burger moet activeren terwijl die al actief is.'

De mogelijkheden zijn legio, zegt De Moel. 'Een buurtcentrum kan uitgroeien tot een leerwerkbedrijf. Mensen kunnen hier reïntegreren, bijvoorbeeld als beheerder van de openbare ruimte. Maar ook de zorg kan hier gebundeld worden. Een wijkverpleegkundige kan vanuit het buurthuis langs bij de wijkbewoners die dat nodig hebben.'

Vooralsnog zit de winst vooral in de sociale opbrengst. 'Dit bindt, stimuleert en verstevigt. De mentale gezondheid van mensen wordt groter', zegt buurtpastor Titus Schlatmann in de Rivierenwijk. Dat drukt de kosten van de gezondheidszorg en politie, in een buurt die hij omschrijft als 'een beetje dorpse volkswijk die in het verleden broos en kwetsbaar is geweest'.

'Je ziet mensen ondernemer worden', zegt de buurtpastor. Hij noemt de tien wijkbewoners van de beheergroep die 'ongelooflijk hard nadenken om de vaste lasten beheersbaar te houden. Met als resultaat dat die nu nog steeds op het niveau van 2007 liggen. Mensen zijn creatief, en vinden: het moet slagen, het is van ons.'

Er is een nieuwe dynamiek ontstaan, constateert De Moel. 'De overheid, die vooral in de steden een batterij welzijnswerkers leverde die deden wat de overheid goed voor de mensen vond, trekt zich terug. Nu bepalen steeds meer bewoners zelf wat ze leuk vinden. Dan zie je meer activiteiten, meer bezoekers, ruimere openingstijden en dat vaak voor de helft van het geld.'

De Moel brengt informatie bij elkaar waaruit bewoners kunnen putten, 'zodat ze niet elke keer opnieuw het

wiel hoeven uit te vinden. Van de Kamer van Koophandel tot hoeveel een kopje koffie moet kosten'.

In De Nieuwe Jutter zijn de betaalde beheerder en parttimevolwassenenmedewerker verdwenen. Daarmee bespaart de gemeente jaarlijks 60 duizend euro. Schlatmann levert zes uur per week professionele ondersteuning. Verder zijn vooral de bewoners verantwoordelijk voor het wijkgebouw en de activiteiten. Van darten tot biljarten, van damesgym tot zpp'ers-lunch. Elk clubje voert zijn eigen boekhouding en draait kostendekkend.

Het aantal bezoekers is gestegen van 300 per week in 2008 tot 800 en soms 900 nu. Het buurthuis is dagelijks open, tot laat in de avond.

Landelijk zijn de verschillen groot. Er zijn buurthuizen waar wel professionele ondersteuning is, op andere locaties komen inkomsten binnen door de verhuur van zaaltjes aan derden. 'We bevinden ons in een tussenfase', zegt De Moel. 'De inzet van vrijwilligers is belangrijk. Maar het is natuurlijk niet de bedoeling dat we straks allemaal als vrijwilliger de BV Nederland draaiende houden. Maar er zijn genoeg taken die de wijkonderneming kan overnemen van de zich terugtrekkende overheid.'

De activiteiten in De Nieuwe Jutter betalen zichzelf. Dat is soms puzzelen, zegt kok Remkes. 'Als de bodem van de kas in zicht komt, maak ik een keer patat met kroket en frikandel. Want we sparen ook voor het paasontbijt en vier of vijf gangen met Kerst. Dat kan echt van 3 euro.'

Werk

Betrek de buurt erbij

Tips voor buurthuizen van wijkonderneming.nl:

n Zorg dat de bedrijfsvoering in

orde is. Wat zijn de producten en diensten die je biedt? Wat kosten ze en wat brengen ze op?

n Kijk naar de mogelijkheden en kansen van het netwerk in de wijk.

Zijn er mensen die je voorzien in kwaliteiten die ontbreken?

n Sluit aan bij omstandigheden in een wijk of gemeente die kansen of bedreigingen kunnen zijn (nieuwe bouwplannen, andere initiatiefnemers, verenigingen).

n Betrek de buurt, omgeving en vrijwilligers zoveel mogelijk bij de activiteiten van het buurthuis. Laat mensen meepraten: ga uit van de kracht van de wijk.

n Wees je bewust van de cultuurverschillen tussen de groepen met wie je te maken krijgt (gemeente, welzijnsinstellingen, oudere en jongere bewoners, culturele achtergronden).

n Nieuwe mensen komen soms gemakkelijker binnen als een 'buddy' ze gaat ophalen; vervoer regelen is soms ook een optie.

n Zorg dat je mensen met verschillende kwaliteiten in huis hebt.

n Maak goede afspraken over de huur en verrekening van exploitatiekosten. Welke partij(en) kunnen op een mogelijk verlies worden aangesproken?